PRZEGLĄD PRASY ZAGRANICZNEJ

CODZIENNY BIULETYN WYDZIAŁU PRASOWEGO

MINISTERSTWA SPRAW ZAGRANICZNYCH

Rok VII — Warszawa, piątek 19 lutego 1932 r. — Nr. 40

ADRES REDAKCJI: Plac Marsz. Piłsudskiego 9, tel. M. S. Z., wewn. Nr. 53

SPRAWY POLSKIE

POLSKA A NIEMCY. POLSKA A GDAŃSK.

Die Schwarze Fahne 17.II, (Królewiec) domaga się powrotu z Genewy rzeczoznawcy niemieckiego na konferencji rozbrojeniowej gen. v. Blomberga, (głównodowodzącego Reichswehry w Prusach Wsch.) a to wobec zagrożenia Prus Wschodnich przez „zamierzone przez Polaków zajęcie Gdańska" oraz wobec agresji litewskiej w Kłajpedzie. Ten sam tygodnik drukuje powieść Friedricha Heinza p. t. „Sprengstoff". Tłem powieści jest powstanie wielkopolskie w jesieni 1918 r. Autor opisuje m. in. „okrutne znęcanie się Polaków nad kapralem Wege'm i siedmiu żołnierzami niemieckimi".

Der Tag 18.II, w koresp. Gdańska p. t. „Widerstand gegen Polens Raubgelüste!" podaje rezolucję studentów niemieckich w Gdańsku przeciwko „szowinistycznym groźbom polskich urzędowych przedstawicieli na obchodzie 10-lecia założenia Bratniej Pomocy."

Deutsche Tageszeitung 18.II, podaje tę samą rezolucję.

POLSKA A PAŃSTWA BAŁTYCKIE.

Pavaleht 15.II, (Tallin) w obsz. art., omawiającym zatarg niemiecko-litewski w sprawie Kłajpedy, pisze m. in.: Zatarg kłajpedzki może spowodować odprężenie w stosunkach polsko-litewskich. Litwa dotychczas szukała oparcia w Niemczech i w Rosji sowieckiej w kwestji wileńskiej. Obecnie Litwa znajduje się w konflikcie z Berlinem, a poparcie ze strony Moskwy również nie jest pewne. Polska i Litwa w sprawie wileńskiej zostaną izolowane, co w rezultacie doprowadzić może do wzajemnego porzumienia się, a następnie zaś do zupełnego zbliżenia się państw bałtyckich.

Izwiestja 11.II zamieszcza p. n. „Łotwa w roli uczciwego pośrednika" komunikat ag. Tassa z Kowna o przemówieniu łotewskiego ministra oświaty, który w Rydze na zebraniu Litwinów wyraził się, że Łotwa będąca z Polską i z Litwą w dobrych stosunkach powinna współdziałać w doprowadzeniu do zgody między obu państwami. Stosunki polsko-litewskie powinny być takie, ażeby Litwini nie byli zmuszeni szukać sojuszników w obozie wrogów Polski.

ZAGADNIENIA OGÓLNE

KONFERENCJA ROZBROJENIOWA.

Berliner Tageblatt 18.II, pisze, że po szeregu różnych projektów, złożonych na konferencji rozbrojeniowej, projekt niemiecki, złożony w dniu dzisiejszym, musi działać nieco otrzeźwiająco. Teza niemiecka w sprawie rozbrojenia jest ogólnie znana, ale po mowie kanclerza Brueninga wielu delegatów genewskich mogłoby się spodziewać, że projekt niemiecki będzie odznaczał się większą oryginalnością i może nawet lepszem przystosowaniem do sytuacji politycznej. Projekt niemiecki bowiem głównie opiera się na schemacie rozbrojeniowym, jaki państwa zwycięskie narzuciły państwom pokonanym w traktacie pokoju 1919 r. Takie taktyczne posunięcie delegacji niemieckiej ma widocznie na celu zmuszenie konferencji do wyraźnej decyzji w sprawie równouprawnienia zbrojeń przez to, że proponuje trzymanie się schematu, wprowadzonego już w życie w kilku państwach. Dziennik sądzi, że nie jest to dobrze, iż projekt niemiecki zupełnie nie wspomina o projekcie francuskim. Można było mieć wrażenie na początku, że niemiecki projekt zdąża do zrównania zbrojeń niemieckich z innemi państwami i dobrze uczynił kanclerz Bruening, wyjaśniając w mowie, wygłoszonej dla amerykańskiego radja, iż rząd niemiecki dąży do tego, aby inne państwa zniżyły swoje zbrojenia do poziomu Niemiec.

Vossische Ztg. 18.II, pisze z powodu złożenia niemieckiego projektu konferencji rozbrojeniowej: „Niemieckie propozycje, traktowane jako fakt polityczny, dają teraz możność państwom, które uczciwie chcą rozbrojenia, wysunięcia rzeczowych i skutecznych argumentów przeciwko politycznym żądaniom Francji, albowiem program niemiecki zapewnia każdemu

państwu w tak wysokiej mierze bezpieczeństwo narodowe, iż przy niem jeszcze bardziej, niż dotychczas, uwydatnia się zbyteczność tworzenia armji Ligi Narodów, która właściwie byłaby zależna od arsenałów francuskich".

Der Tag 18.II, podaje stan zbrojeń Rosji sowieckiej i przy tej sposobności podaje szczegółowe zestawienie fabryk broni i przedmiotów uzbrojenia istniejących we Francji, Belgji, Polsce i Czechosłowacji; z zestawienia tego wynika, że Francja ogółem posiada 118 fabryk broni, Belgja — 22, Polska — 17, a Czechosłowacja — 56. Niemcy zaś podkreśla dziennik posiadają tylko 11 takich fabryk.

The Daily Herald 16.II, w kor. z Genewy pisze, że konferencja rozbrojeniowa znajduje się w niebezpieczeństwie; uratować ją od fiaska może nacisk opinji publicznej.

Le Matin 18.II, zamieszcza streszczenie mowy komunistycznego posła do Sejmu pruskiego Casper'a wygłoszonej dn. 21.I.b. r. Mowa ta potwierdza najzupełniej rewelacje senatora Eccarda, gen. Bourgeois i deput. Bouilloux - Lafont'a o tajnych zbrojeniach Niemiec. Deputowany Casper popiera swe twierdzenia dowodami.

SYTUACJA POLITYCZNA WE FRANCJI.

L'Ere Nouvelle 17.II, twierdzi, że obecny kryzys gabinetu nie jest bynajmniej wypadkowy. Senat był zawczasu przygotowany. Uważał on za niemożliwe, w interesie kraju, dalsze trwanie sytuacji bez wyjścia, jaką stworzył konflikt istniejący między prawicą izby deputowanych, a republikańską większością senatu. Podobny konflikt nie może być zażegnany zwykłemi sposobami, lecz wymaga arbitrażu. Rolę arbitra może odegrać w tym wypadku jedynie sam naród francuski. Należy jednak stworzyć rząd, który mógłby stać się przewodniczącym tego sądu rozjemczego, któryby dał możność narodowi powzięcia decyzji, nie ulegającej apelacji. Prawica obawiała się wyniku tego arbitrażu, a nie mogąc go uniknąć chciała go zdeformować przez tę „niby reformę wyborczą". Senat znów dążył do wyborów nieskażonych, które dałyby w rezultacie rząd niestronniczy.

Le Temps 18.II, twierdzi, że polityka zagraniczna odbydwuch gabinetów Lavala szła po linji tradycji francuskiej i miała jak najlepszy wpływ na przebieg doniosłych zadań, które świat cywilizowany będzie musiał rozwiązać. Dlatego też, niezależnie od składu przyszłego gabinetu i trudności wewnętrznych, konieczne jest, ażeby Francja zachowała ciągłość tej polityki. Naród francuski szczerze przywiązany do pokoju nie zrozumiałby, gdyby rząd francuski nie stawiał na pierwszym planie właśnie kwestji organizacji pokoju.

Le Journal 17.II, (w art. R. Sabatier) twierdzi, że min. Laval widząc grożący kryzys gabinetu, starał się wszystkiemi siłami zwrócić uwagę przedstawicieli narodu francuskiego na powagę obecnej chwili i na to, że obowiązkiem ich było poświęcić swe namiętności polityczne na rzecz obowiązków wyższego rządu, jakie na nich ciążą.

L'Echo de Paris 17.II, w art. H. de Kerillis'a twierdzi, że większość w parlamencie zdała sobie sprawę podczas ostatnich debat ze swej siły i swej solidarności i nie pozwoli się wyprowadzić w pole przez żaden manewr, mający na celu sprowokowanie rozłamu, który zakończyłby się jej bankructwem. Większość ta obali bez zastrzeżeń każdy gabinet o niewyraźnem obliczu.

Journal des Débats 18.II, twierdzi, że rząd, powstający w obecnych warunkach i mający za zadanie narzucenie parlamentowi większości narodowej — przeciwników tego kierunku, nie posiada warunków dla dłuższego istnienia. Dziennik pisze: My w każdym razie nie dopomożemy mu do tego. Parlament ma obowiązek poparcia, wbrew senatowi, polityki swej większości, będącej wyrazem przekonań narodu francuskiego.

SYTUACJA POLITYCZNA W NIEMCZECH.

The Mornig Post. 16.II, poświęca art. wstępny Hindenburgowi w związku z wystawieniem jego kandydatury na prezydenta i podnosi zalety jego charakteru i ducha.

Vorwärts 18.II, pisze, że Zarząd partji niemiecko-narodowej obradował nad sprawą kandydatury na prezydenta Rzeszy i w obradach brał udział książe Oskar Pruski. Hugenberg zamierza zaproponować narodowym socjalistom przyjęcie kandydatury ks. Oskara jako kandydata frontu harzburskiego. Ks. Oskar miał już wyrazić swoją zgodę na wysunięcie jego kandydatury.

LITWA A NIEMCY.
SPRAWA KŁAJPEDY.

Prasa litewska z 17.II. zamieszcza komunikat ag. „Elta" z Berlina, w którym pisze o skierowanej przeciwko Litwie rezolucji, powziętej przez Landtag pruski; rezolucja ta domaga się od rządu niemieckiego zastosowania represyj wobec Litwy; następnie komunikat przytacza oświadczenie Brüninga, w którem podkreślono, że rząd niemiecki będzie w d. c. bronił w sposób stanowczy praw mieszkańców Kłajpedy. Ponadto komunikat podaje wiadomość o tem, że studenci niemieccy w Berlinie ponownie usunęli studentów Litwinów z instytutu weterynaryjnego.

Lietuvos Žinios omawia przebieg przeciwniemieckiego wiecu w Kownie, zorganizowanego przez studentów Litwinów. Mówcy domagali się od rządu, by nie zezwalał Niemcom na kupowanie ziemi na Litwie, pozatem, by wszyscy hitlerowcy, przebywający na Litwie, zostali natychmiast wysiedleni. Wiec powziął szereg rezolucyj, protestujących przeciwko barbarzyństwu studentów niemieckich, a ponadto zwrócił się z wezwaniem do akademickiej młodzieży całego świata, by potępiła barbarzyńskie postępowanie studentów niemieckich w stosunku do studentów litewskich w Niemczech.

Dzień Kowieński 15.II w art. wst., omawiającym przyczyny, dla których dotychczas nie nastąpiło zespolenie kraju kłajpedzkiego z Litwą, podkreśla fakt zaognienia stosunków pomiędzy Litwą i Kłajpedą przez Niemców i pisze m. inn.: „Tym razem Niemcy są podrażnione nie na żarty. O ile przed dwoma laty Curtius w tonie dość dobrodusznym przekomarzał się z min. Zauniusem przy stole Rady Ligi, zaś p. Woldemaras załatwiał niemiecko-litewskie nieporozumienie kłajpedzkie już wprost w cztery oczy ze Stresemannem, o tyle dzisiaj kanclerz Brüning traktuje casus Boettchera już jako casus dyplomatycznej wojny". Dziennik uważa, że rozstrzygnięcie nabrzmiałego konfliktu litewsko-niemieckiego jest rzeczą b. trudną, albowiem zachodzi pytanie „czy zostanie nam zaoszczędzone narażenie na szwank préstige'u państwa litewskiego i jak to da się pogodzić z préstig'em domagającego się satysfakcji obrażonego Reichu?" W końcu dziennik dodaje: „Czynić tu jakieś przewidywania byłoby rzeczą najzupełniej próżną. Najbliższe dni przyniosą zapewne odpowiedź na te i inne niepokojące bądź co bądź pytania. Nie to jednak mimowoli zwraca na siebie uwagę. O wiele istotniejszem w tej wielkiej burzy Ligi Nar. w kłajpedzkiej szklance wody jest co innego"

Die Schwarze Fahne 17.II (Królewiec) domaga się od rządu niemieckiego zajęcia kraju kłajpedzkiego przez milicję niemiecką. „Postępowanie takie —

pisze dziennik — da się usprawiedliwić nawet traktatem wersalskim. Jeżeli się nie da inaczej, to zatrzymamy kraj kłajpedzki jako mandat Ligi Nar., podobnie jak Anglja i Francja są mandatarjuszami naszych kolonij. Ponieważ od czasu Stresemanna jesteśmy w Genewie równouprawnieni, żądamy przyznania nam mandatu, który wprawdzie jest mały, ale obejmować będzie mieszkańców narodowości niemieckiej".

Prasa wschodnio-pruska z 14 — 17.II, w związku z zatargiem o Kłajpedę zamieszcza w d. c. artykuły, niezwykle ostro krytykujące stanowisko Litwinów. Szereg dzienników zwraca uwagę na wzrost wpływów polskich na Litwie.

Lauenburger Zeitung krytykuje krótkowzroczność dyplomatów niemieckich, którym — jak pisze dziennik — uszły uwagi postępy polskiej propagandy na Litwie.

Pommersche Tagespost wysuwa koncepcję stworzenia z Kłajpedy wolnego miasta na wzór Gdańska. Oczywiście musianoby powołać do życia Radę Portu, do którejby obok Niemiec weszła również Rosja. Zainteresowanie Rosji Kłajpedą położyłoby — zdaniem dziennika — kres wzrostowi propolskiej orjentacji na Litwie.

SYTUACJA MIĘDZYNARODOWA.
SPRAWA ODSZKODOWAŃ I DŁUGÓW.

Germania 18.II, w art. p. t. „Nawrót do przymierzy" omawia trudności stawiane przez Francję w sprawie odszkodowań i dowodzi, że Francja przewleka zwołanie konferencji do czerwca b. r. już to z powodu wyborów parlamentarnych, już to z innych powodów mniej ważnych, aby tylko zyskać na czasie i przed konferencją lozańską ustalić swoje stosunki z szeregiem państw, które mogłyby na tej konferencji nie popierać francuskiej tezy. Chodzi tutaj głównie o Anglję i Włochy, z którymi Francja ma wkrótce nawiązać ściślejszą łączność; Anglja zamierza nawet przedstawić pewne propozycje celne. Zdaniem dziennika, Francja chce w ten sposób wyjść z dotychczasowego odosobnienia.

EUROPA ŚRODKOWA.
SYTUACJA POLITYCZNA I GOSPODARCZA AUSTRJI.

Zwölf-Uhr Blatt 18.II, zapowiada sensacyjny krok rządu austrjackiego, który zamierza odstąpić całkowicie od zasady wzajemności w swej polityce handlowej. Według informacji dziennika, rząd austrjacki zamierza zawiadomić szereg państw, w pierwszym rzędzie Niemcy, że z uwagi na katastrofalne położenie gospodarcze zmuszony jest wydać szereg zakazów przywozowych, proponując równocześnie, by odnośne państwa nie stosowały analogicznych środków odwetowych. Według dziennika, rząd austrjacki pragnie zwołać międzynarodową konferencję gospodarczą, by zawrzeć z różnemi państwami umowy gospodarcze indywidualne, dające Austrji możliwości eksportowe bez świadczeń gospodarczych z jej strony. W razie nieprzyjęcia propozycji Austrji przez zainteresowane państwa, Austrja, według dziennika ogłosi otwarcie swą niewypłacalność. Ten krok rozpaczy ma, zdaniem dziennika, udowodnić mocarstwom zachodnim, iż zakaz unji celnej z Niemcami poderwał podstawy bytu Austrji.

Neue Zürcher 17.II, omawia projekty federacji naddunajskiej i podkreśla, że obszerna dyskusja prasowa wykazała, iż połączenie się gospodarcze trzech państw sukcesyjnych: Austrji, Czechosłowacji i Węgier budzi tyle zastrzeżeń u sąsiadów, iż można uważać ten projekt za pogrzebany. Autor podnosi jednak, że podobne warunki gospodarcze wszystkich państw naddunajskich skłaniają je do współpracy, a obecny kryzys finansowy zmusza je do wspólnej polityki finansowej wobec państw zachodnich, rozporządzających kredytami.

SYTUACJA POLITYCZNA W Z. S. R. R.

Pisma sowieckie 16 i 17.II donoszą o obszernych przygotowaniach do uroczystości z powodu 14-tej rocznicy istnienia armji sowieckiej. Sekretarjat centrali sowieckich związków zawodowych polecił wszystkim organizacjom miejscowym, aby urządziły w dniach uroczystego obchodu t. zn. z 20 do 25 lutego odczyty, których zadaniem jest przedstawienie sytuacji międzynarodowej i niebezpieczeństwa wojny przeciwko ZSRR. Wszystkie „jaczejki" komunistyczne powinny zmobilizować uwagę mas robotniczych na wykonanie zadania wzmocnienia zdolności obronnej ZSRR i siły bojowej armji sowieckiej. Jednocześnie ma być przeprowadzona kampanja celem spopularyzowania wiedzy wojskowej wśród ludności. Należy również wygłaszać odczyty z historji wojny domowej i armji sowieckiej dla robotników i fachowców zagranicznych. Szczególna uwaga ma być zwrócona na spopularyzowanie armji sowieckiej wśród młodzieży. Specjalne wycieczki mają być oprowadzane po muzeach wojennych, oraz w koszarach pułków sowieckich. Z drugiej strony dowódcy i żołnierze armji sowieckiej mają zwiedzać fabryki i wygłaszać przemówienia o niebezpieczeństwie wojny i o konieczności zwiększenia zbrojeń sowieckich. Stowarzyszenie „Osoawiachim" ma przeprowadzić akcję werbunkową celem zwiększenia liczby członków. W Moskwie i Leningradzie odbędzie się uroczyste przekazanie samolotów wojennych, wybudowanych ze składek do dyspozycji armji sowieckiej.

KONFLIKT CHIŃSKO - JAPOŃSKI.

Frankfurter Ztg. 18.II, pisze, że niezależna republika mandżurska ma być oparta na zasadzie federacyjnej. Dziennik zaznacza, że wiadomość o mającem nastąpić wyborze na prezydenta dożywotniego tej republiki b. cesarza Chin wydaje się mało prawdopodobna. Z chwilą ogłoszenia niezależności Mandżurji w zatargu chińsko-japońskim nastąpi zasadniczy zwrot, gdyż, jak można sądzić z oświadczeń mocarstw, nie przyjmą one milcząco tej zmiany status quo.

Corriere della Sera 16.II, uważa, że Japonja skorzystała z tego, że inne mocarstwa, posiadające swoje interesy na Oceanie Spokojnym, zajęte są kłopotami wewnętrznemi, i sięga coraz dalej w głąb Chin. Francja zaś popiera ją nie dlatego, żeby mieć poparcie Japonji w Europie, ale dlatego, żeby sobie ułatwić położenie w posiadłościach azjatyckich w razie rozszerzenia się tam wojny; Francja nie byłaby wówczas zmuszona osłabiać swoich sił na Morzu Śródziemnem. Japonji możnaby przyznać słuszność w dążeniu do ustalenia w Azji porządku choćby siłą, gdyby nie to, że działa li tylko we własnym interesie.

Izwiestja 15.II, w doniesieniu z Tokio informują o podróży atamana Semenowa z Mandżurji do Tokio. Pismo przytacza oświadczenie atamana Semenowa, którego udzielił przedstawicielom prasy o sytuacji politycznej w Mandżurji. W Mandżurji — oświadczył ataman Semenow — spokój i porządek utrzymywany jest przez wojska japońskie. Obecnie odbywa się organizacja nowego państwa. Spodziewam się wykorzystać sytuację celem wyszukania źródeł dla zapewnienia egzystencji 150.000 emigrantom, znajdujących się w Mandżurji. Z Tokio ataman Semenow uda się do Jokohamy celem omówienia sytuacji ze swymi zwolennikami. Powołując się na źródła japońskie „Izwiestja" twierdzą, że w otoczeniu atamana Semenowa znajduje się oficer japońskiej armji kwantuńskiej, major Charatani.

Druk. „Kadra", Warszawa, Długa 50 tel. 786-30.